

„У ноћи кад је сагорело Јариње око наше куће су донели неке гомилице сламе и папира и запалили их. Ћутали смо и чекали, док се ватра није угасила”, прича старија госпођа из четворочлане старачке породице Д. која је остала да живи у свом дому, у граду јужно од Ибра. Ноћ је прошла, нико их није дирао, никоме ништа нису пријављивали, јер – „боље је да се не зна и да не упадамо у очи. Ми немамо куда да одемо”.

Запаљива атмосфера и проблеми на северу Косова и Метохије муњевитом брзином обновили су тензије и готово прекинули сваку везу са оно мало Срба по градовима. Етничка фрустрација удара на потпуно немоћне и незаштићене, на њима прво искали бес, како због општих националних ствари, тако и због немања посла, воде или искључења струје.

У градским срединама јужно од Ибра Албанци су свели ниво комуникације са Србима на минимум – разговарају само кад се мора или једна страна говори, ако јој нешто треба, а друга, албанска, ћути.

„Ова два дана сам први пут шапутала на српском у главној улици у Приштини, то нисам радила протекле две године”, каже службеница једне међународне мисије из Приштине. „Отишла сам у Рајфајзен банку, обратила се шалтерском раднику на енглеском, био је врло љубазан и насмејан. Кад је отворио моју личну карту и видео како се зovem, намрштио се и више није ни речи проговорио.”

Вишедеценијски јаз и дубока етничка подељеност научили су локално становништво да „чита” расположење, намере или поруке албанске стране. Те поруке се преносе, како у личном контакту тако и видљивим знаковима – инцидентима или нападима. Ситуација на северу КиМ довела је до потпуне ескалације мржње и инцидената на југу, који се, углавном из страха, никоме не пријављују. Током кризе на северу догађају се стални напади и провокације: каменовања аутомобила са српским таблицама – у Чаглавици је нападнут и оштрим предметом повређен Т.Р.; у Љевоши код Пећи је проваљена и

опљачкана једна повратничка кућа; у Зочишту код Ораховца кућа Петровића је по ко зна који пут горела, уз гласну музику са оближње албанске свадбе.

„Ово је још један вид притиска на повратнике и на све нас. Са кућа су раније поскидани и врата и прозори, а људима који су недавно пробали да се врате није укључена ни струја, ни вода. Пожар у кући Петровића, која је паљена неколико пута 1999, био је јасна порука да тамо не желе Србе”, каже Марјан Шарић, председник општине Ораховац.

Да се ситуација јужно од Ибра драматично мења, јасно је и команди Кфора, која од јуче покушава да „повећа видљивост и патроле на прилазима српским енклавама”, незванично сазнаје „Политика”. „Кфор брижљиво прати ситуацију јужно од Ибра”, уз оцену да има довољно снаге да сачува ред и мир, и заштити грађане, а нове немачке и аустријске трупе ће повећати његове капацитете.

Стотине различитих „мекших” порука упућују се Србима јужно од Ибра, неки су на ивици инцидента: у Осојану код Истока аутомобиле швајцарских и немачких регистарских ознака, углавном млађи Албанци, возе самом ивицом или нагло скрећу према Србима повратницима који се крећу тим путем. „Морају овде да одживе свој патриотизам, а после ће да оду”, каже В.М. из Осојана. На другој страни Косова, у Ропотову код Косовске Каменице, јахачи, на коњима из ергеле удаљене неколико километара, са албанским и америчким заставама, први пут пролазе кроз село.

Искуства говоре да хаос ономе ко га покрене доноси вишеструку етничку корист, да су мете и циљеви показани и објашњени, да управљање масом и организација „не постоје” и да ће савезници да зажмури колико је потребно. За експлозивни етнички набој нико не може знати хоће ли и може ли се претворити у хаос и насиље. Страх и сенка погрома 17. марта 2004. године лебде над југом Покрајине.

Медији у подизању тензија имају посебну улогу, тако, рецимо, лист „Инфопрес” у, тексту „Наоружани Срби”, јавља да је „Универзитет у Митровици на северу издао индексе неким Србима наоружаним са АК-47 у селу Рударе, тако да их могу показати Кфору или било коме ко их заустави, доказујући да су тамо само студенти”.

Живојин Ракочевић

(Политика)